

УДК:374,7

Світлана СИСОЄВА
м.Київ

Освіта дорослих: технологічний аспект

У статті розглядаються сучасні проблеми освіти дорослих в контексті використання нових інформаційних технологій для її організації; показано, що розширення і поглиблення сучасного знання на професійному рівні і на рівні життєдіяльності людини вимагає від неї оволодіння новими технологіями і технологічними прийомами, які впливають на "якість" життя людини і суспільства в цілому, а також прояву особистісних якостей, які б сприяли адаптації до умов сучасного світу; зроблено висновок, що для організації освіти дорослих найбільш адекватною формою навчання є дистанційне навчання, однією з переваг якого є можливість швидкого реагування на зміни у виробничих технологіях.

Розширення і поглиблення сучасного знання відбувається як на професійному рівні, що вимагає від людей прояву якісно нових професійних компетенцій, так і на рівні життєдіяльності людини, що виявляється у необхідності освоєння нових технологій і технологічних прийомів, які впливають на "якість" життя людини, процес пізнання нею світу, контакти з іншими людьми тощо. З іншого боку від людини сьогодні вимагаються і такі особистісні якості, які б сприяли адаптації до умов сучасного світу, психологічній готовності сприймати зміни, змінюватися самій, постійно вчитися, співвідносячи свої знання з новими вимогами і потребами власної особистості, соціуму, ринку праці. Сама особистість людини виступає сьогодні її професійним інструментарієм.

У контексті вищезазначеного, в освіті дорослих, на нашу думку, можна виділити такі два важливі особистісні аспекти:

- по-перше, освіту дорослих доцільно розглядати не тільки з точки зору тимчасового інтервалу навчання і професійного вдосконалення людини, не тільки з погляду необхідності пристосування до постійних змін сучасного світу (організаційних, технологічних, економічних тощо), а й у взаємозв'язку з проблемами особистісної самореалізації особистості, знаходження нею сенсу власного життя і свого місця в суспільстві, проблемами її духовного зростання і культурного розвитку. Останнє не менш важливо, оскільки освіта повинна забезпечує високий рівень культури і моральності людини. Досвід ХХ століття, на думку М.Ю.Красовицького, попереджає: людство не виживе, якщо культура і гуманістичні цінності не стануть законами життя кожної людини¹;

- по-друге: освіта дорослих має бути процесом неперервним, створювати, з одного боку, можливість, а з іншого, мотивувати людину до постійного саморозвитку, самовдосконалення упродовж життя. І хоча деякі автори вважають, що саме по-

¹ Красовицький Михайл Педагогика, которую предали: Воспоминания. - Киев-Флорида, 2004.- 238 с

єднання слів освіта і неперервна має символічний зміст, оскільки всякий освітній процес по своїй суті є дискретним², поняття неперервна освіта, на наш погляд, стає цілком коректним, якщо взяти до уваги, що кожен новий імпульс до пізнання забезпечується внутрішнім саморозвитком і мотивацією людини, які є основою самої можливості подальшого її удосконалення, а тому не можуть виключатися з загального процесу освіти. Саме тому, усвідомлення кожною людиною необхідності навчання упродовж життя є вкрай важливим.

Забезпечення неперервності освіти і її спрямованості на професійний і особистісний розвиток людини в умовах інформаційного суспільства не можна собі уявити без використання нових інформаційних технологій. Разом з тим, інформаційне суспільство створює можливості сталого розвитку тільки тим людям, які мають певну інформаційну культуру, оскільки розвинутим комплексом освітніх послуг (для адаптації до потреб ринку праці, підвищення кваліфікації, отримання нової спеціальності) можуть скористатися люди, котрі мають знання, достатні для використання в освітніх цілях сучасних інформаційних технологій. Тому, одним з найважливіших завдань освіти дорослих є адаптація працюючого населення в "цифровому" світі. Для того, щоб освіта дорослих стимулювала розвиток інформаційної культури людини, процес її отримання повинен сприяти формуванню відповідних практичних умінь і навичок. Така організація освіти дорослих буде надавати людині впевненості у майбутньому, сприяти реалізації можливості навчатися протягом життя. Слід підкреслити, що це набуває особливого значення в контексті скрутного матеріального стану населення, оскільки інколи людям дуже складно перебувати в іншому місті з метою перепідготовки або отримання додаткової спеціалізації. Саме тому, технологічні засоби підтримки освіти дорослих повинні бути доступні у розумінні можливості одержання необхідної інформації чи освітніх послуг у будь-який час і з будь-якої точки; забезпечувати можливість індивідуалізації процесу навчання; враховувати попередній досвід людини та її віковий ценз. Тому для організації освіти дорослих найбільш адекватною формою навчання є дистанційне навчання (distance learning). Перевагою дистанційної форми навчання є те, що така форма навчання дозволяє швидко реагувати на зміни у виробничих технологіях, а тому є сприятливою для підвищення кваліфікації робітничих кадрів і перенавчання дорослого населення. Однак, знову підкреслимо, що для навчання за дистанційною формою людина повинна володіти відповідними знаннями, уміннями і навичками роботи з комп'ютером. З іншого боку, для організації дистанційного навчання потрібні спеціально підготовлені педагогічні кадри, а тому проблема підготовки таких "дистанційних" викладачів також повинна розглядатися як пріоритетна проблема освіти дорослих.

Дистанційне навчання в освіті дорослих можна розглядати як форму реалізації нового соціально-педагогічного принципу в організації освіти і принципу синергетичності, оскільки така форма навчання сприяє відкритості системи освіти, реалізації сучасного гасла "освіта без границь". При цьому, у дистанційній формі навчання ідея відкритості освіти може реалізуватися як на особистісному, так і на суспільному рівнях. Іншими словами, кожна людина (без огляду на свій статус, матеріальне положення, релігійний світогляд, расу тощо) має право окреслити власний шлях здобуття освіти від дитинства до пізньої старості і реалізувати це право без перешкод з боку суспільства. З іншого боку суспільство не може перешкоджати людині у реалізації її права на освіту, виявляти якусь дискримінацію людини у цьому

² Лобанов Н.А. Проблемы лексикографии непрерывного образования: социально-педагогический аспект. Научный доклад для Международной научно-практической конференции "Современные информационные технологии и инновационные методики в подготовке специалистов: методология, теория, опыт, проблемы" (Винница, 12-14 мая 2004 г.).- СПб.- Винница: Издат. Дом "Петрополис, 2004.- 24 с.

напрямі. Недарма ці основні положення є одними з обов'язкових для виконання країнами, які інтегруються в Європейський Союз.

Значимо, що дистанційна форма навчання може використовуватися також для:

- збереження і розвитку єдиного освітнього простору для всіх українців як на теренах України, так і зарубіжних країн, де, в силу різних причин, проживає частина українців;
- розвитку єдиного освітнього і культурологічного простору для різних країн, які бажають співпрацювати;
- вивчення інших культур, забезпечення своєрідного "культурологічного діалогу і взаємодії культур", презентації власної культури;
- об'єднання людей нашої планети у вирішенні завдань сталого розвитку земної цивілізації.

Перспективним напрямом використання нових інформаційних технологій в освіті дорослих, зокрема мережі Інтернет, є створення освітніх порталів, а також порталів професійного консультування молоді і дорослого населення, організація за допомогою інформаційних технологій спілкування роботодавців і потенційних робітників; створення електронних навчальних засобів на модульно-кредитній основі.

Перевагами використання нових інформаційних технологій в освіті дорослих можна також вважати їх можливості для творчого розвитку особистості. Творчість не тільки забезпечує поступальний рух суспільства вперед, розвиток цивілізації. Творчість, що може навіть більш важливо, з погляду гуманності буття, маючи могутній психологічний реабілітаційний ефект, охороняє людину від стресів. Люди, здатні до творчості, легко адаптуються в будь-якому соціальному середовищі, життєвій і професійній ситуаціях. Здатності і можливості до адаптації знаходяться в них самих, у їхньому умінні абстрагуватися від другорядних моментів, виділяти головне й істотне, бачити цікаве і перспективне, вибудовувати умовиводи щодо можливих варіантів вирішення проблеми, знаходити практичні шляхи її розв'язання і зосереджуватися на їхній реалізації. Саме тому використання нових інформаційних технологій в освіті дорослих для створення умов для творчої діяльності людини має таке виняткове значення.

Для того, щоб світ став ближче до людини, щоб вона могла жити повноцінним життям, людині необхідно неперервно професійно і особистісно реалізовуватися, а праця повинна стати для неї засобом самовираження і реалізації індивідуальних здібностей. Вирішенню цих проблем безперечно сприятимуть сучасні інформаційні технології.

Стаття надійшла до редакції 5.11.04

Светлана СИСОЄВА

ОБРАЗОВАНИЕ ВЗРОСЛЫХ: ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Резюме

В статье рассматриваются современные проблемы образования взрослых в контексте использования в его организации новых информационных технологий; по-

казано, что расширение и углубление современного знания на профессиональном уровне и на уровне жизнедеятельности человека требует от него освоения новых технологий и технологических приёмов, которые влияют на "качество" жизни человека и общества в целом, а также проявления личностных качеств, которые способствуют адаптации к условиям современного мира; делается вывод, что для организации образования взрослых наиболее адекватной формой обучения является дистанционное обучение, одно из преимуществ которого состоит в возможности быстрого реагирования на изменения в производственных технологиях.

Switlana SYSOYEVA

Adults' education: technological aspect

Summeru

The modern problems of adults' education in the context of using new information technologies for its organization are considered in the paper. There has been shown that increase and deepening of modern knowledge on the professional level and on the level of person's vital activity demand the mastering of new technologies and technological means, which influence on the "quality" of person's life and society on the whole, and also appearance of personal qualities, that would favour the adaptation to the conditions of modern world. The conclusion was made that the most adequate form of education for the organization of adults' education is distance learning, and a possibility of quick reaction to the changes in the productive technologies is one of its advantages.